

Gymnasium sapiendarum rationis,

I. N. I.

Exercitationum Philosophicarum Altera, II.

D E

VOCIBUS CIRCA
sacrum & sobrium Philosophiæ u-
tum quàm plurimum suspectis; per se tamen non
inhonestis; ijsq; quæ sequuntur de Modo:

*In Regiâ Academiâ Aboënsi,
Ad disputandum publicè proposita,*

PRÆSIDE,

Reverendo & Præcellentissimo Viro,

DN. M. ENEVALDO SVENO-
NIO, Gyldenh. Al. Eloquentiæ Professore cele-
berrimo, Fautore, Præceptore & studiorum Pa-
trono, perpetuo animi cultu observando, honorando.

R E S P O N D E N T E,

JOHANNES SAMUELIS Srm/

*In Auditorio inferius Majori, ad diem 30. April. Año
horis consuet. mat. 1679.*

A B O Æ

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

Nobilissimo, Amplissimis, Consultissimis & aequissimis
VIRIS

MAGNO *Rhalamb-*
nierna de Hännelä &c, Re-
gij Dicasterij, quod in ma-
gno Finlandiæ Ducatu est,
Assessori consultissimo, Mu-
sarum Patrono, & Meccœna-
ti meo longè optimo, pluri-
mùm honorando.

DN. MARTINO *Stil-*
lingh ejusdem Judicij Asses-
sori accuratissimo, Litera-
rum & literatorum æstima-
tori maximè sincero, co-
lendo.

DN. LAURENTIO
BROCHIO, Curia Ab-
ensis Consuli meritissimo,
Benefactori, Promotori &
Fautori meo longè beni-
gnissimo, plurimùm suspi-
ciendo.

DN. OLAO SAMUE-
LIS, Supremi, in eodem
loco, Juris Assessori dignis-
simo, Fratri quidem *ὁμοπα-*
τριω, sed Patris affectum
sincerè & benignè exhiben-
ti, Patrono perpetuo obedi-
entiæ & honoris cultu Pro-
sequendo.

DN. CAROLO SIMO-
NIS *Greef* / magni itidem
Tribunalis Finnici Assessori,
longo rerum usu prudentis-
simo, Fautori meo certissi-
mo & propensissimo.

DN. PETRO ERICI
Brobårgh / Teloniorum in
Finlandia minorum, In-
spectori attentissimo, Bene-
factori meo & Evergetæ ut
benevolentissimo, ita nun-
quam non honorando &
maximè colendo.

Hoc ἔργον ἔστω & qualecunq; Charta munus grati
animi velut arrhabonem exiguum & debitum
indicem, fidum tamen, & ex imo pectore pro-
fectum, dicare & offerre demissè volui

RESPONDENS.

Exercitatio altera

De

CABBALÆ ET MAGIÆ NOMI- NIBUS AC SPECIEBUS.

Propositio I.

Circa alterum sobrietatis Philosophicæ extre-
mum, in genere, nempe defectum, mentio vocum
Cabbala & *Magia* incidit, de quarum significatione &
naturâ, præsentî dissertatione paulò uberiùs loqui placuit.

II. Tribus modis homo scit & intelligit aliquid:
de revelatione enim quæ fit *α μεσως*, directè nunc non
est sermo, 1. Ex seipso. 2. Ex aliorum doctrinâ bene-
ficio literarum, 3. Ex aliorum narratione, quæ *κατ'*
ἐξοχήν, *Cabbala*, hoc est acceptio, vel doctrina acce-
pta, voce Chaldaicâ dicitur, à R. *Kibbel* in *Piel*, hoc
est, accepit: ejus correlata vox est *Masorah*, id est, Tra-
ditio, vel doctrina tradita à majoribus, & ad poste-
ros, sine literis per manus transmissa. Sic etiam *Rab-*
bini appellârunt notas, seu Scholion in Bibliorum he-
bræorum margine, quo singularum dictionum scriptio
& lectio, cæterâq; affectiones grammaticæ, & quot
locis reperiantur, notantur.

III. Deinde, lex à Deo Mosis, à Mose deinceps popu-
lo Jsrælitico oretenùs tradita, ita appellata est, *Masorah*
sc. Inde Act. 6. v. 14. dicitur: Et mutabit instituta, quæ tra-
didit nobis Moses. Et Mat. 15. v. 3: Vos transgredimini

τὴν ἐντολήν, *mandatum*, per παραδόσιν, *traditionem* vestram. *Mandatum* autem & *Traditio*, ita discernuntur v. s. *Mandatum* erat: *Honora patrem tuum & matrem tuam*. *Traditio*; cum quis dicit patri aut matri: *Korban* est, quo juvari debebas à me: sentiebant enim judæi, si filij facultates suas cultui divino nuncuparent, non amplius liberum ijs esse, de eâ substantiâ parentibus aliquid largiri, quamvis summâ premerentur egestate. Prætereà *Masoreth hammasoreth*, id est, *Traditio* traditionis inscribitur *Liber Elie Levite*, in quo paulò ante nominatorum scholiorum notæ explicantur. Tandem *Baale Hammasoreth*, id est, *Magistri Traditionis*, nonnunquam etiam *Masoretæ*, vocantur notarum istarum auctores, & *Bibliorum* correctores.

IV. *Vocabulum Cabbala*, triplicem sortitur significationem: usurpatur enim omissis alijs, quas vî relatorum habet, 1. pro doctrinâ patriarcharum, quam *Kibbel*, id est, accepit unus de ore alterius, & *Masar*, id est, tradidit posteris: Sic *Adam* tradidit omnem sapientiam suam *Filio* suo *Seth*, quæ deinceps pervenit ad *Henoch* & *Noachum*; *Abrahamum* & posteros, usque ad datam legem, quam *Moses* toti *Israëli* scriptam reliquit; ideoq; hanc unam, inter reliquas, assignant aliqui longævæ istius ætatis causam fuisse, ut scilicet discerent & docerent.

V. Hujus *Cabbale*, tantum non extinctæ, quædam reliquæ sunt breves sententiæ seu apophtegmata aliqua, quæ *Pirche aboth*, id est, capita patrum inscribuntur, cuiusmodi sunt 7 præcepta filiorum *Noæ*: fuerunt enim illa: 1. *Iudicia*; quib. servarent *justitiam*. 2. *Benedictio*

Dei; ut Deum colerent. 3. *Cultus alienus*; ut fugerent idola. 4. *Revelatio nuditatis*; ut abominarentur incestum. 5. *Effusio sanguinis*: ut abstinere à cæde. 6. *Rapina*; ut iniquam fugerent prædam. 7. *Membrum de vivo*: ne vivo animali membrum auferrent.

VI. Horum præceptorum transgressio filijs Noë capitalis erat. Hæc imponebantur postea tum 7. populis *cananaïs* bello domitis, tum *proseljts* illis, qui legem recipere & circumcidi volebant. Sic Act. 15. v. 20, Gentibus ad Christum conversis, non ut circumciantur & legem Moïsi servent, sed hoc præcipitur, ex decreto Apostolorum & presbyterorum Jerosolymis congregatorum, ut abstineant ab Idolorum sacrificijs, à sanguine, à suffocato, & à scortatione. Hæc species *Cabbalæ*, quia neq; impia est, neq; à testimonio verbi Dei planè destituitur, tolerari & honestâ interpretatione probari potest.

VII. 2. Pro lege acroamatica & oretenus traditâ, si mulq; pro expositione legis, quam *Moses* in monte *Horeb* 40 diebus, & totidem noctibus ex ore Dei didicit. De hæc ita sentiunt Judæi: *Moses* accepit legem & expositiones ejus in deserto *Sinai* & campestribus *Moab*, tradiditq; illam *Iosua*; *Iosua* 70. seniorib⁹, hi prophetis prioribus, *Samueli* & cæteris; hi Prophetis posteriorib⁹; hi viris magnæ synagogæ: hi suis successoribus, usq; ad id tempus, quo tandem expositio illa fuit mandata literis, & inde confectum est *Talmud*, ingens id opus, in quo omnis generis doctrinæ tractantur, cui ultimam manum *Rabbi Salomon* imposuit. In quo præter alia, somniant Regnum Messiae temporale fuisse, idq; se invicem conficientibus sententijs descri-

bunt. Quem librum itaq; meritò refutavit *Gerson* con-
versus judæus.

VIII. 3. Pro Mysterijs, quæ judæi recentiores in *Mosis* & prophetarum scriptis vestigant, dum literas & syllabas, præsertim in nominibus Dei numerant, pro numeris usurpant, transponunt & symbolicè mutant. E. g. Dum *Rabbi Elias* tradidit mundum duraturum 6000 annos; quia in primo versu primi capituli *Genesis*, ubi creatio coeli & terræ describitur, sexiès invenitur litera *Aleph*, quæ in numerando 1000 denotat. Sic cum Hag. I. v. 8. scribitur *Iccabed*, id est, gloriabor, & legitur *Icbedah*, tradunt literam *He*, denotore; rerum defectum in templo secundo.

IX. Hanc speciem *Cabbala*, Nugas esse, & in lubricâ infidorum Rabbiorum phantasiâ natam, quilibet *αιδορηγρια γεγυμνασμενα* habens intelligit. Hanc *Cabbalam* dividere solent in *junith* & *Maasith*, id est, *Theoreticam* & *practicam*, sub quarum posteriori, magicæ haud rarò præstigiæ occultari solent. *Conf. Schindl. Lex. pentagl. p. 1578, & Micr. Hist. eccl. part. 2. p. 353.*

X. *Magie* vocem nonnulli cum *Psore* in voce *מֵגֵשׁ*, hebræam esse contendunt, à *R. Hagah*, meditatus est, inquisivit, scrutatus est &c. additâ heæmanticâ *Mem*. Unde in *Textu Syriaco*, Magi *Megusche* nominantur, quasi dicas: Meditantes.

XI. Sed videtur huic sententiæ reclamare *Matthæus*, qui in suo *Evangelio* hebræo, non est usus voce *Mahgim*, vel *Mahguim*; sed *Mecaschephim*, quod non, procul dubio, fecisset, si Magorum nomen hebræum fuisset. Quin potius hanc vocem persicam esse constat, & denotare sapientiam seu philosophiam. Hinc
Cice-

Cicero l. de' divin. Magos nominat: peculiare genus sapientissimorum hominum. Strabo Lib. 15. dicit: Magos per-
ficos, sectari honestum quoddam vivendi genus. Philostrates L. 1. c. 1. ait: Cum Magis conversatos, Empedoclem, Pythagoram, Democritum & Platonem, qui multa magorum dicta suis interposuerat sermonibus.

XII. Hinc Plato in Alcibiade, Magos nominat: divini & humani juris interpretes, universaq; philosophiæ professores. Narrat etiam in eodem dialogo, Regis Persici Filio, quatuor additos esse Magistros; quorum primus Sapientissimus, qui Magiam traderet: secundus, justissimus, qui ad pietatis cultum assuefaceret: tertius Temperantissimus, qui voluptatū moderationem inculcaret: quartus Fortissimus, dictus est, qui ad magnitudinem animi deduceret. Ex hac narratione, officium Magorum in Persia facile, quale fuerat, liquet: generosos eos & eruditos enim non est dubium fuisse; quales etiam fuerunt qui Matth. 2. v. 1. describuntur.

XIII. Quemadmodum enim Regum nomina univ-
cuiq; genti fuerunt peculiariora, ut nominarint suos Reges, Ægyptij Pharaones, Persæ Artaxerxes, Romani Cæsares, Indi Prestans, (corruptâ voce ex presbyter Johan) &c. Sic & viri sapientes in omnibus populis, peculiariora sua habuerunt nomina, ut vocaverint doctos suos, Chaldæi & persæ Magos: Græci σοφῶν καὶ φιλοσόφῶν; Indi Brachmanes; Ægyptij & Judæi Nebijm seu prophetas; Latini Aruspices & Mathematicos; Galli Druidas & Bardos; Siculi Galeotas; Germani Psaffen/ à Papa; ut & Finnones Pappit/ ab eodem. Sueci Prestfer/ à voce iterum presbyter. &c.

XIV. Proinde vero similitimum est, è Magorum voce, postquam ea alijs populis innotuit, nomen Magistri & Magistratus esse deductum: verè enim & Magistros & doctores se amisisse Persæ putabant, quando Magos amiserunt: quocirca lugubre quotannis eos festum ob *μαγοφονίαν* celebrare author est *Herodotus in Thalia*.

XV. Porrò, non solùm studijs veræ philosophiæ inebuerunt Magi, ut dictum est, sed & initio dicebantur sacerdotes, qui præerant Religioni Persicæ, ut in populo Dei Levitæ, qui sacra publica tractabant; erantq; ut paucis dicam, *Φιλόσοφοι καὶ Φιλόθεοι*, annotante *Strabone Lib. 16.* & ex eo *Chemnit. c. 10. harm. Evang. m. hi p. 122.* Sic *Xenophon lib. 4. pæd. Cyro* Magos tribuit, ceu sacerdotes, & divinorum interpretes. Et *I. 7.* dicit *cyrum*, captâ Babylone, ijs sacrificasse dijs, quibus Magi jusserunt.

XVI. Tanta autem horum *Magorum* in *Persia* auctoritas fuit, ut nemo Rex salutari potuerit, qui non ante *Magorum* disciplinam percepisset, teste *Cic. l. 1. de Divin.* Deq; horum consilio omnia Reges agebant; ait *Hieron. imò Regib. ipsi imperabant. Plin. lib. 30. nat. hist. c. 1.*

XVII. *Gellius lib. 14. c. 1.* tres potissimum scientias Magiæ assignat, sicut & *Plinius* citato loco, *Theologiam, Astrologiam & Medicinam.* Poterant itaq; Magi Persici aliquando *Medici*, aliquando *Astrologi*, aliquando *Sacerdotes* esse: Fortè etiam aliquando Reges. Sic enim *Babrius* differit: *Adhæc, certum quidem est in Persiâ Magos fuisse, aut Reges, aut Regum Electores, aut Regum Commilitones, aut Regum stipatores, aut Regum præceptores, & paedagogos.* Secutus est enim censuram *Ciceronis* & *Plinij*,
qui

qui neminem apud *persas* regiae dignitati praepositum fuisse tradunt, qui non didicisset scientiam magicam.

XVIII. Quò etiam respexisse videtur *Aretius*, in prob. l. 44. qui quatuor potissimum ad *Magiam* pertinuisse refert, 1. *Cultum sacrum*, unde Magi dicti sunt prophetæ. 2. *Cognitionem physicam*, hinc dicebantur Medici. 3. *Peritiam Matheseos*, hinc dicti sunt Astrologi. 4. *Politice*, vel rationem administrandi imperia & regendi populos. Et talis quidem fuit antiqua illa & naturalis *Magia*.

XIX. Hoc sensu, sicuti *Magi* erant *philosophi* & *sacerdotes*, ita *Magia* nihil erat aliud, quam *Philosophia* seu studium rerum humanarum & divinarum. Unde *Cal. Rhodiginus* l. 3. lect. ant. c. 42, ex Platone *Magiam* definit, *divinorum cultum atq; scientiam, quã persarum Reges imbuti fuerint*; atq; nil aliud fuisse, quàm altiore sanctioremq; philosophiam. quib. assentitur *Suidas*: *παρὰ πέρσων μάγοι ἐγένοντο φιλόσοφοι καὶ φιλόθεοι*, id est, Apud *Persas Magi* fuerunt sapientiæ studiosi & Dei cultores.

XX. Non fuisse autem tales Magos, sicut in *Agypto* fuerunt, quorum professio in lege *Mosis* capitalis erat, notabiliter indicat *Matthæus*, dum *Magos* ab oriente venisse *Jerosolyma* scribit. *Herodotus* l. 1. c. 2, *Magos* collocat in *Mediâ*; *Plato*, *Cicero*, *Strabo* & *Chrysostomus* in *Perside*. *Daniel* in *Chaldea* *Magorum* mentionem facit, & c. 2. v. 10 & 11, ipsorum disciplinam & institutionem videtur describere. Et hæc omnia congruunt descriptioni *Evangelistæ*: harum n. o. regionum situs respectu *Jerosolymorum* ad orientem est.

XXI. Hinc Monachorum nugæ, quisquiliæq; repelli & retorqueri solent, qui confinixerunt singulos ex diversis venisse regionibus: unum ex *Saba*, *Balthasarum* scilicet, alterum ex *Tharsis*, *Casparum*, tertium ex insulis, *Melchiorum* puta, eosq; ante portam urbis *Ierosolymæ* primum convenisse: Regina namq; sabæa, vocatur Regina Austri Math. 12. v. 42. *Saba* enim sive *Felix Arabia* Judæis est ad meridiem, *Tharsis* vero ad occidentem ijs est. *Insula* autem per quas scriptura significare gentes solet, non magis in oriente quam septentrione sunt. Quod autem Psal. 72. v. 10, Meminit Regum *Tharsis* & *Saba*, id de vocatione gentium, quæ ex omnibus mundi partibus regno Christi accessuræ erant, intelligendum est.

XXII. Postquam autem scientiæ philosophicæ paulatim degenerarunt in otiosas & curiosas, atq; adeo etiam superstitiosas & impias disciplinas, quarum Professores honesto quoq; Magorum nomine salutari non puduit; factum est, ut vox *Magi*, in deteriorem partem, sensu plane infami & ignominioso acciperetur, significans eum, qui profanam sectatur scientiam divinandi, & præstigiis velut miraculis, non sine ope & commercio demonis dementandi homines, ut loquitur *Flac. part. 1. Clav. & Passor in lex. Græc. Lat. p. 445.* inquit: in malam deinde partem acceptum fuit, scilicet hoc vocabulum, pro *venefico* & *præstigiatore*, ut idem huic nomini acciderit, quod nominibus Tyranni, Sophistæ, Furis, Latronis &c. ubi de duabus posterioribus dictionibus notandum obiter, quod Fur idem olim fuerit quod servus. Unde *virgilius Eclog. 3.* ait: *Quid Domini facient, audent cum talia fures?*

Latro verò venatorem significârit. Unde rursus *Virgilius*: *Fixumq; latronis Impavidus frangit telum, &c.* cum primus dixisset: *Saucius ille gravi, venantum vulnere pectus.*

XXIII. In famosa hac & sinistra significatione usurpatur dictio *Magi*, de *Simone Mago*, Act. 8. v. 9. Nec non de *Elyma Mago*, Act. 13. v. 6. & 8. Hic quemadmodum sub splendidissimo nomine, quod *Filium & unctum Dei* significabat, maleficam adeoq; obscurissimam artem exercuit; sic multi, proh dolor, angeli lucis esse foris apparent, & oves nonnunquam, cum tamen lupi sint, hoc est, obscuri incantatores.

XXIV. Et hæc est altera *Magiæ* species, illicita profus & diabolica, estq; nil aliud, quam *Superstitiosum divinandî, incantandî & fascinandî artificium, per scelestissimum cum Satana invocato fœdus acquisitum.* Proinde omne illud studium, quod ad res miras, insolitas, & homini per se impossibiles, ope Satanae præstandas, impenditur, uno *Magiæ* nomine indigitamus.

XXV. Quis autem primus eam à Diabolo didicerit & excoluerit incertum est. *Plinius* eam à *Zoroastre in Perside* ortum habuisse refert, l. 30 hist. nat. c. 1. cui consentiunt *Polidorus virg. l. 1. de inventione rerum, & Corn. Agrip. de occ. phil.* Hunc *Iustinus & Eusebius de præp. Ev. Bactrianorum Regem* fuisse tradunt. Alij putant *Zoroastrem* fuisse, *Chamî* filium, quem *Misraim* vocat *Wierus*, eumq; artem istam invenisse. Alij filios *Lamechi* ejus abominationis authores faciunt. Sint conjecturæ suo loco, illud tamen non fallit, viguisse *Magiam* malignam & ante & post diluvium, & in *Chaldea* atq; *Persia*, potissimum vero *Ægypto* fuisse exercitam, antiqua testantur historiæ monumenta.

XXVI. Et quia omnis Magorum industria, in præfagiendo, fascinando & operando, seu efficiendo aliquid occupata erat, tres Magiæ species vulgò extiterunt. *z. Magia Divinatoria*, quæ, quia rei futuræ, sive aliàs occultæ & arcanae cognitio quatuor potissimum modis acquiratur, quadruplex esse solet. *α. Divina*, ἐξοχικὸς dicta, prophetis olim & Apostolis propria, qui instinctu & ductu Spiritus S. in Mysteriorum plane incognitorum notitiam pervenerunt. De quâ differere ad Theologos pertinet. *β. Naturalis*, quæ ex observatione causarum physicarum Effectus futuros quodammodo prædicit, dum beneficio Astrologiæ etiam, de tempestatibus & hominum temperamentis aliqua præscientia haberi potest. Quo spectant præfagia Medicorum, ex certis signis de sanitate & morbis, vita & morte &c. *γ. Popularis*, quâ vulgus non inquisitis sollicitè causis eventuum in naturâ, nec observato signorum cum rebus signatis consensu, ex ijs solum, quæ ut plurimum eodem modo evenire, iisdem antegressis signis notârunt, artem colligunt, & Regulas Canonicas constituunt, ex quibus de caritate vel ubertate annonæ, alijsq; casibus non raro feliciter judicant, sed absit superstitio.

XXVII. *δ. Diabolica*, quæ ope & auxilio Satanæ fit, qui, quamvis non sit καθ' ἑαυτὸν, μυστικῶν tamen est, & multarum rerum abditarum, ut vox δαίμων ostendit, non ignarus, ideoq; mortales arcana docere, & occulta nonnulla manifestare potest. Dicitur aliàs hæc species μαντικὴ, ἀπο τῆς μαγίας ab insania, juxta Platonem. Estq; alia *Subtilis*, quæ album spiritum seu lucis angelum, alia *Crassa*, quæ atrum & tenebra-

rum Spiritum socium habet. Illa rursus vel est *Religiosa*, vel *Artificiosa*.

XXVIII. *Religiosa Magia*, stipulatione illa, quæ circa oracula gentilia contingebat, absolvitur, quorum antiquissima duo fuerunt, *Dodonaum*, quod frequentatum est ad *Dodonam*, amplissimam & vetustissimam urbem *Molossidis in Epiro*; & *Iovis Hammonis*, quod in extremo sinu *Lybiæ* situm fuit: quorum illud à *Dodanim*, nepotè *Noë*, hoc à *Chamo*, *Noë* filio, denominatum fuisse arbitratur *Peucerus*. Horum mentio apud *Historicos: Curtium, Iustinum*, aliosq; , non est infrequens.

XXIX. Ex his homines & similibus, sive templis, sive statuis & jcolis, responsa voce dæmonum accipiebant; nonnunquã etiam gestu, nutu, sonitu tinnituve statuarum, præcipuè in somnijs de rebus gerendis admonebantur. Neq; verò gentilem hanc jdolomaniam moderni *Papistæ* abiiciunt, sed adhuc acriter defendunt: quid enim sanctorum pontificalium, quos adorant, statuæ, quas consulunt, aliud sunt, quam oracula quædam *Ethnica*, à quibus consilia & auxilia expectant? Absit E. longissime à nobis, ut pacem mysticam & fraternitatem ullam *Ecclesiasticam* unquam ineamus cum idololâtris? quem admodum id tamen è re nostra fore hodierni *Syncretistæ* satis speciosè contendunt.

XXX. *Artificiosa Magia*, est vel *Facilis*, quâ homines literati sub nomine spiritus familiaris cum diabolo occultè rem habent, quos in percipiendis rerum naturalibus, quas exactè is novit, in cognoscendis disciplinis, alijsq; rebus addiscendis, adjuvat, occulta revelat, & multa, quæ vel de ipsis, vel alijs alibi dicuntur, aut locis

remotioribus peraguntur, tacita q; Responſione, & incredibili ſuggeſtione manifeſtat, ut ante dictum eſt. Hunc infernam ſobolem & emiſſarium, imo Spiritum malum eſſe, varijs argumentis, ijsq; firmiſſimis jure probat *Meiſa. Phil. ſob. part. 2. Sect. 11. p. 558. ſeqq.*

XXXI. Vel *Laborioſa*, quæ per institutionem & experientiam, accedente crebro magicarum & ſuperſtitioſarum ceremoniarum uſu comparatur, quarum 11. ſpecies ex *Pencero* & *Agrippâ* citato loco, recensentur; earumq; præcipua eſt *ὀρνιθομαντεία*, aruſpicina, de quâ Cic. de divin. quam ego, inquit, Reip. cauſa, communisq; Religionis colendam cenſeo; quæ tamen expreſſè prohibita eſt, Lev. 19: 26. ſicut omnes hæ ſpecies v. 31. & alibi.

XXXII. *Crassa magia*, de qua th. 27. dixi, eſt quæ prima ſtatim fronte, diabolica apparet, cujus etiam 11. ſpecies à ſupra citatis authoribus numerantur, quarum inſigniores ſunt. 1. *νεκρομαντεία*, qua per adjurationes, ex orco manes evocari putabantur, ad res occultas annuntiandas. Sic *Pythoniſſa* *Samuelem* excitâſſe exiſtimabatur, cum tamen non fuerit verus Samuel, ſed ſpectrum, 1. Sam. 28. 2. *θεομαντεία*, qua vates à diabolo, quem Deum nominabant, in furorem acti, futura prædicebant, in quo genere excellebant quædam Sibyllæ.

XXXIII. Si reſpiciamus viciffim ſynagogam Pontificiam, quid aliud niſi *νεκρομαντεία* erit, dum defunctorum animas in purgatorio cruciandas, quandoq; redire; & hominibus apparere exiſtimant, præſertim

ſi vel

si vel ob gravius delictum, vel missarum & indulgentiarum defectum, ab igne purgatorio liberari nequeant, quas, dum de rebus arcanis sciscitantur, nonnunquam vera accipiunt responsa, quò in idololatriâ, & superstitionis cultibus firmiter stabiliantur. Et quid aliud, nisi *θεομαντεία* erit, dum multi Spiritum propheticum jactant, seq; de rebus futuris arcanisq; vaticinari posse, fingunt. *Bellarminus l. 4. de Eccl. c. 16,* peculiarem Ecclesiæ notam constituit lumen propheticum, & post recitata exempla, tandem concludit: *Fere nulli coluntur in Ecclesia sancti homines, qui simul cum miraculis, non etiam hoc dono (Prophetiæ nim.) claruerint.* Nos vero, a quis fontium Israël loti novimus, dona extraordinaria plane cessasse, ideoq; quicquid de spiritu prophético jactant Pontificij, id omne ad magiam superstitionis referendum esse arbitramur.

XXXIV. II. *Magia Prestigiatoria*, quæ in meris & puris illusionibus & delusionibus Satanae sita est, cui nil verè subest, cujusq; *ἔργα Φαινόμενα εἶσι, ἔκ ἀληθινὰ ὄντα*, de hac non opus est multis disserere, sed inspiciantur saltem exempla. Refert *Apulejus l. 1. de asino aur. se Athenis ante poecilem porticum circulatorem vidisse, qui spatham præacutam mucrone infesto totam devoraverit, ac mox invitamento exiguae stipis, venatoriam lanceam, qua parte minatur exitium, in ima viscera contulerit.*

XXXV. Quid *Praga* statim post urbis invasionem ante aliquot annos contigit? viderunt enim milites nostri quendam Bohemum pontificium, merce de conductum, vivum porcum devorasse. *Noribergæ* etiam A.

1653. conspectus est præstigiator, qui puram aquam in medio foro bibens, limpidissimum vinum, quodcunq; genus ab adstantibus nominabatur, expuebat, & ad gustandum porrigebat, cujus spectaculi ἀνθρώποις quoq; erat Gen. comes, Dn. Nicol. Brahe.

XXXVI. III. *Magia Practica seu Effectoria* est, quæ in operando & re ipsa aliquid *præstando* & producendo per auxilium diaboli occupata est: tantæ enim longanimitatis est Deus O. M. ut diabolo permittat, non solum homines fascinare, eorumq; oculis glaucoma obijcere; verum multa etiam ὄντως, vel per se, vel per servos suos, efficere, quos secum in barathrum perpetui ignis præcipitare intendit.

XXXVII. Et prout Satanas nunc vulpeculam, nunc lupum agit; ita prodesse nonnumquam homini videri vult, dum in curandis vulneribus morbisq; & averruncandis malis. ijs, quæ permissione Dei, per Magos alios excitata sunt, occupantur ministri ejus.

XXXVIII. Ut plurimum tamen nocere tentat, dum Magi in ciendis tempestatibus, in perdendis frugibus, lædendis pecoribus, & violanda hominum sanitate, alijsq; malis introducendis occupati sunt. utrobiq; medijs utuntur talibus, quæ per se plerumq; sunt inefficacia, unde effectus potius malo genio, quam organo adscribendus est. Et sicubi veneficijs & herbis utantur, accedere solent tamen verba, numeri, figuræ geometricæ, musica, & res inanimatæ quoq; aliæ adhiberi solent, ut ossa, cultri, &c. quæ usurpari malus vult, ut persvadeat Magis maximam rebus istis inesse vim, earumq; applicationem, admirandum effectuum causam & principium esse.

Exercitatio Tertia

De

MEDIOCRITATE IN GENERE TENENDA CIRCA PHILOSOPHIÆ U- SUM IN REBUS SACRIS.

Propositio I.

Nunc porrò de mensurâ Philosophiæ circa sacros usus in genere, aliquid, bono cum Deo, dicendum erit: sapissimè enim & ad omne ferè negotium quadrare videtur istud poëtæ: *Medium tenere beati.*

II. Et quemadmodum *Cicero* accuratam philosophandi temperantiam requirit circa actiones juridicas & in orationibus, quales tum temporis maximè erant usitatae, forensibus: ita neq; imperitè facere aestimabuntur illi philosophi, qui simili continentiae studio res divinas atq; sublimes fidei articulos tractant.

III. Laudat autem parens ille Eloquentiæ apologiam *Antonij* adversus *Catulum*, Lib. 2. de orat. pag. min. exemp. 192. Quòd is nempe sic se recipiat *decrevisse philosophari potius, ut Neoptolemus apud Ennium* paucâ. Nam omninò haud placet, inquit. Sed tamen hæc est mea sententia, pergit, quam videbar exposuisse: Ego ista studia non improbo, moderata modò sint.

IV. Perstringit enim statim *Antonius* eorum philosophorum veteratorum morem, qui subtili artificio & callidè, ut *sophistæ*, rem quocunq; ob munera, cogna-

gnationum vel amicorum, aliosq; nex^o volebant, deducere coram iudicio & potuerunt & soliti fuerunt. Quamobrem oratorem forensem valdè dedecere fraudem, hic simul, tacitè, licet apertè satis aliàs, inculcat. Dicit namq;: opinionem istorum studiorum (puta phil.) & suspicionem artificij apud eos, qui res iudicent, oratori adversariam esse arbitror: imminuit enim & oratoris auctoritatem, & orationis fidem.

V. Hinc est quod Cicero Elegantem ab Antonio fabricatam distinctionem commendat, quæ inter *Stateram* sc. Aurifabri est, & *Trutinam* popularem. Illâ dum utuntur philosophorum quidam; ob nimiam abstractionum tenuissimarum *πολυλογίαν*, omnem amittunt gratiam; hæc dum contenti oratores sunt, propter vim incredibilem illam dicendi, & varietatem festivam, optati sunt omnibus. Rem præterea exemplis disputationum philosophicarum Diogenis, (Crito laum quidem secutum Aristotelem, ob prudentiam, quam aliàs vocat scientiam, laudat, non usum) & orationum Carneadis egregiè illustrat. Verba Antonij sunt: Hæc nostra oratio multitudinis est auribus accommodanda, ad oblectandos animos, ad impellendos, ad ea probanda, quæ non Aurificis *Staterâ*, sed quâdam populari *Trutinâ* examinantur; quare istam artem totam dimittamus, quæ in excogitandis argumentis muta nimium est, in iudicandis nimium loquax.

VI. Apparet hinc quam accuratam usus philosophiæ *μετρίότητα* Cicero desiderat, etiam in orationibus, imò in iudicijs & sermonibus planè forensibus, qui tum præcipuè erant frequentati.

VII. Si ergò

Corrollaria,

1. *An Metaphysica rectè definiatur per Sapientiam? Aff.*
2. *An Physica sit scientia? Aff.*
3. *An Luna sit luminare magnum? Aff.*
4. *An quicquid verum sit in Physica, id evertatur in Theologia? Neg.*
5. *An ab est Tertij Adjecti ad est secundi Adjecti V. C.? Aff.*
6. *An Forma educatur è potentia materia? Neg.*
7. *An non Entis nulla sint Prædicata? Aff. D.*

Ingenuas prodest didicisse fideliter artes
Atq; animum studijs, excoluisse iuvat.
His quia semper honor nec non decus omne
paratur
Athletisq; horum fama perennis erit.
Hæc ut contingant tibi mi svavissime JANNES,
Fers nunc susceptum grande laboris onus.
Pergito sic semper doctas adamare camœnas,
Convenient illæ, & digna brabeja ferant.

*Hæc paucula, amico sincero atq; probato,
amicitiæ contestanda gratiâ, libenter
meritoq; apposuit*

JOHANNES G. ALANUS
S: R: M: tis Alumnus.

*Gratulor en dilecte tibi Srn/ congratulor bisce:
Charus eris Patri, Patria, Regiq; supremo;
Tu perge in cœptis studijs tu vive valeq;.*

Ornatissimo ac studijs optimarum artium
perpolito DN. JOHANNI SAMUELIS Srn harum Thesium defensori industrio, meriti honoris & amoris non fucati ergò pauca hæc obt:

BENEDICTUS MOLLERUS
Ostrogothus.

*Quanta sit occultæ, JANNES, miranda Magiæ
Virtus, ritè docet Patruæ charta tua.
Nunc quoniam gnāvus prodis Myſteria rerum,
Additur & surgit lausq; Decusq; tibi.
Sedulius hinc pergas Muſis incumbere: Apollo
Præmia pro merito certa dat, atq; citò.*

Sic lubens cecinit in honorem ſui Patruæ

SAMUEL OLAI.

